

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori netrancațe nu se primește. — Manuscrisurile nu se returnează.
IN SERATE
se primește la Administrațiune în Brașov și la următoarele
BIBLIOTECI de ANUNȚURI:
în Viena: la N. Dukes Nachf., Nux. Augonfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek, A. Opeklik Nachf., Anton Opeklik.
în Budapesta: la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR:
o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. — Publicări mai dese după tariful și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXV.

„GAZETA“ iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumără la toate oficiile postale din Antru și din afară și la d-nii colectorilor.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare, Târgul Inului Nr. 30, etajul I.
Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe 6 luni 12 c., pe trei luni 6 corone. — Un exemplar 10 bani. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 170.

Brașov, Sâmbătă 3 (16) August

1902.

Mare consiliu la Ischl.

Mâncă seu poimâne se va ține la Ischl țărași mare consiliu de miniștri comun, sub președinția Majestății Sale. La ordinea zilei este, cum șcim, învoia economică dintre statele dualiste. Ajunge-va ore acest consiliu la o deplină înțelegere?

Etă întrebarea, ce preocupă ađi cercurile politice din monarchie. Alaltăeri numai s'a întors la Viena ministru-președinte Dr. Koerber, venind dela Rátot, unde a visitat pe primul ministru unguresc și unde au conferit amândoi cu scop de a delătura punctele litigiöse cu privire la pact. Foile din Pesta, ca și cele din Viena, aduc sciri și fac combinații diferite și contradicțotore asupra rezultatului consfăturii între Szell și Koerber. Se susține de o parte, că s'ar fi stabilit o învoială deplină la Rátot. De altă parte se pretinde tocmai contrarul, că adecă Coloman Szell ar fi desfășurat în Rátot, la adresa guvernului austriac, un formal ultimatum. Alți țărași afirmă, că ar exista neînțelegeri în cabinetul unguresc.

Nimic însă nu este până acum constatat în privința rezultatului convorbirilor dela Rátot. Cei mai mulți cred, că aici s'a tractat de rëndul acesta despre diferențele, ce mai există cu privire la tariful vamal și în deosebi despre vama pe materiile brute, cea mult urcată, și pretinsă de Ungaria. Un điar din Viena vrea să șcie chiar, că Szell ar fi renunțat la vama pe materiile brute, că ar fi rămas în vigore și vama urcată pe obiectele de industrie, ce a combătut-o guvernul ungar — ceea ce ar însemna, că Szell este, care a cedat mai mult.

Până acuma însă, cum am đis, nu se șcie nimic sigur. Raportorii au auzit, că Dr. Koerber, când s'a despărțit de Szell, i-a đis în ton vesel: „La revedere la Ischl!“ Natu-

ral, că aceste cuvinte nu puteau fi interpretate în sens belicos, de pildă în sensul, cuvintelor istorice, cari vorbesc de-o revedere la Philippi.

Nu. Ischl nu e locul, unde are să se încingă o luptă pe viață pe mörte, ci este din contră terenul, pe care până acuma în totdeuna s'a încercat numai imblândirea și împăcarea litiganților dualiști, prin însăși intervențiunea monarchului. Deja țări, Joi, Dr. Koerber s'a prezentat la Majestatea Sa, ca să-i raporteze despre rezultatul negocierilor sale cu colegul său ungar. ță astăđi șosesce în Ischl Coloman Szell și va raporta asemenea Maj. Sale.

Imprejurarea, că cei doi miniștrii-președinți se presentă separat și în zile diferite la curte, nu indică tocmai că ar fi deja pe deplin înțeles, ci ne face să credem, că există încă divergențe, cari vor veni naintea consiliului de miniștri, unde putem presupune, că va întreveni din nou Majestatea Sa în interesul grabnicei lor aplanări.

Acastă înaltă intervențiune neliniștesce, de ea se teme mai mult organul kossuthist, ori, ca să vorbim mai franc, pare a se teme.

Se plânge điarul partidei kossuthiste, că foile guvernului nu fac decât a cânta imnuri unisono „înțeleptul rege“, fiindcă i-a succes acestuia a apropiat părțile litigante. Tote ce se petrec ađi, precum și eventuala cedare a guvernului Szell „Fugyetlen Magyarorszag“, le atribue numai și numai intervențiunei personale a monarchului; și față cu cele ce se vor mai decide în consiliul de coronă din Ischl, declară, că acest consiliu face socotela fără birtaș și că „cuvântul decisiv îl va pronunța nu consiliul de coronă, ci partidul independent și dela 48“.

Vorbe góle și fudule fără basă reală. De mult kossuthiști au încetat de a mai fi temuți, că ar pute prin forțele lor să röstörne dualismul.

Cu mult mai seriösă și reală ni-se pare opozițiunea, ce-o anunță Cehii rezolvării normale și liniștite a pactului economic cu Ungaria, pentru cazul, când guvernul Koerber nu va fi în stare să satisfacă postulatul lor relativ la întroducerea limbei interne oficiale cehice, în mod necondiționat. De aici mai curënd póte să-i vină lovitura de mörte dualismului.

„Un toast iredentist“. Sub titlul acesta „Budapesti Hirlap“ de la 14 August scrie următoarele:

„Sunt vr'o optspredece ani de când regele Carol al României a visitat vechea capitală a Moldovei, Iașii. În onórea regelui orașul a dat un banchet. Oratorul oficial al acestui banchet, Petru Grădișteanu, senator, a salutat pe regele Carol cu următoarele cuvinte: „Cel mai frumos mărgăritar, Ardealul, lipsesce din coróna Maieștăței Vóstre, sperăm însă, că nu va lipsi mult timp“. Acest toast a făcut mult svon atunci chiar și în cercurile diplomatice. Petru Grădișteanu, de atunci a imbatrânit, ce e drept, dăr mai înțelept nu s'a făcut. Dovadă despre acéstă este următorul cas: Secțiunea Sinaia a ligei culturale a dat mai deunăđi o serată literară. Era de față și Grădișteanu, care e președintele ligei. La banchet țărași a ridicat un toast în sănătatea regelui Carol dicând următoarele: „Marele și înțeleptul nostru rege, inspirat de Dumneșeul părinților noștri, nu și-a ales reședința de vară la hotarul țării, ci în mijlocul României, spre aducere aminte, ca nimeni să nu-și piardă credința în realizarea marelui imperiu român de la Nistru până la Tisa. Aceia, cari au văđut unirea Moldovei și a Munteniei, au dreptul să credă, că nu e departe timpul când o vor pute serba și pe acéstă! Acest discurs al lui Grădișteanu l'au aplaudat călduros nu numai civilii, ci și mai mulți ofițeri superiori, în fruntea cărora era co-

lonelul Paleologu, care se află detașat în ministerul de rėsboiu.“

Nu avem cunoștință, să fi fost vr'un banchet la Sinaia, la care să fi toastat d. Grădișteanu, decă nu cumva „B. H.“ vorbesce despre serata dansantă din Azuga, pe care a dat-o secțiua Predeal a ligei culturale.

Intrevederea dela Rátot. Despre întrevederea celor doi miniștri președinți, Koerber și Szell, la Rátot s'au colportat diferite svonuri. Unele điare spuneau cu acéstă ocaziune, că Szell ar fi dat lui Koerber un ultimatum, altele vorbeau despre încheierea pactului. Și una și alta sunt esagerări. Diarul oficios „Magyar Nemzet“ vine acuma și declară următoarele: Koerber și Szell au discutat tótă điaua cestiunile pendente economice ale celor două state. La aceste discuțiuni, afară de cei doi miniștri nimeni n'a luat parte. Koerber s'a întors a doua đi la Viena, ță Szell se va duce la 15 August în Ischl, unde va petrece două zile, ță la 18 August va fi în Budapesta, unde va asista la serviciul divin ce se va celebra din incidental aniversării 72 a Majestății Sale — Despre pretinsul acord, la care ar fi ajuns cei doi președinți, oficiosul nu șcie nimic.

Din țera Chazarilor. Chazar! Așa fi numesc foile maghiare și puținii diariști creștini, căți au mai rămas în presa scrisă în limba lui Arpad, pe Evreii emigrați de curënd din Galiciă. Distințotia acéstă o fac de tēmă să nu fie boicotată de jidovimea „patriotică“, care se rėsfață în parlament și funcții publice, fără să se deosebescă însă în realitate întru nimica de coreligionarii lor habotnici. Sub titlul de mai sus, d. deputat Buzáth Ferencz, se plânge în „Alkotmány“, că de când a interpelat în camera deputaților în chestiunea invasiunii galiciene, mereu primesce anonime amenințotore din Lemberg, Munkács și alte orașe, ță rabinul din Beregszász, Solomon Schreiber, prin numărósele sale legături internaționale a ajuns să-i oprėsca

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

În amurg...

Celei care vr'e să mă cunoșcă.

Imi pare că te vđd în salcia cea bėtrână din fundul grădinei, unde m'oi spu că te adăpostesci câte-odată de căldura sórelui și de vorbele lumii. Iți vei fi petrecënd nespuse de bine în cuibușorul tău, ascultând poveștile crengilor pletóse, desmierdate de adierea vintului, seu vėđėndu-le cum se ngrămădesc în juru-ți să-ți asculte cãntecul de privighetóre. Dăr ce đic păserelele, că le-ai luat locul, ele, cari nu șciu decăt să cripescă? Te invidiează de sigur și n'ar face-o decăt te-ar cunoșce; ar vedé atunci că le porți prietenie sinceră, dragoste de soră.

Căt ași da să mă plimb acum prin grădina ta și cu ochii la tine să mă împiedec prin țăra cea înaltă, seu rėzimat de trunchiul scorburos al sălcoiei să-ți întind brațele și să-ți đic: „vino!“

Par' că te-aud rėspondėndu-mi: „Nu!“ un „nu“ strengăresc și nespuse de dulce. Te-ai cobori încet, cu grije, ță eu mai in-

grijat decăt tine, ridicat pe virful picioarelor, te-ași lua dela cea mai mare înălțime posibilă și alintându-te ca pe un fulg te-ași lăsa pe patul de verdėtă. Ți-ași aduna florii, florii multe, ță fluturii în mii de fețe, dornici de ceva de-al tău ar veni să-ți se așede pe frunte, pe cap, încununându-ți pėrul cel negru.

Visurii...

Ce fericiți trebuie să fie, cei ce trăesc cu ele seu nenorociți póte..., cine șcie. Ar trebui să-i întrebăm pe ei înșiși, și cine șcie decăt n'am primi chiar din partea lor, drept rėspons, o ridicătură din umeri, nesciind singuri de 's fericiți seu nenorociți.

Sunt suflete născute să nu trăiască pentru ele, ci să se piardă cu totul în sufletul cel mare al lumii. Acestea nu mai sunt ale lor; simt bucuria fără s'o pricėpă și plâng fără să-i aline lacrimile. Trăesc în tóte și mor cu fie-care ființă, ce se stinge.

Și-acum nu mai căuta să mă cunoșci și n'am să mai caut nici eu să mă desvėlui. Tu ți-ai pierde vremea, ță eu îți mărturisesc, că n'ași sci în ce haine să

mă îmbrac ca să-ți pot dice: „Acuma sunt eu însu-mi!“...

Să caut mai bine să-ți istorisesc ceva. Vre-o poveste — decăt vrėi să-i đici așa — din liniștea amurgului, care mă vede întotdeuna, făcėndu-mi plimbarea mea de sară.

Rara-rara, ca un moșnég, o iau în fie-care đi mai în spre sėra pe sub pótele pādurii, pe-o alee liniștită, pierdută în umbra copacilor. Din ce merg, simt cum mă desbrac de tóte grijile și gândurile imi adorm unul câte unul. Pe marginea aleei curge un părăiaș și murmurul asemuitor cu ciripitul limpede al pasėrilor imi umple sufletul de pace. De multe-ori mă oprėsce și rămân uitat privind-u-i unde le clare, cari ocolesc cochete vre-o frunđă seu vre-o rămurea cădută din întâmplare în calea lor. Și tóte de pe aici imi sunt prietene și le hărăzesc la tóte câte-va momente, căci nu mă lasă inima să trec pe lângă ele și să nu le spun câte ceva, E o dulce pierdere de vreme care-mi odihnesce mintea și-mi umple sufletul de parfumul măngăitor al visurilor amăgitóre.

Intr'o di mă oprii la un isvor. Erau flori în prejurul meu și cãntece de pasėri.

Prin bolta de frunđe, ce mă adăpostea, zăriam o pãrticică de senin mai limpede decăt albastrul ochilor, pe cari nu i-am vėđut încă. Mă aședai pe malul apei și cu ochii la cer ascultam cãnteul undelor, cel mai frumos cãntec pe care l'am auzit pe lume. Pierdut cu totul, ne mai gândind nimic, nimic nu mai șoiam și nisce aripă nevėđute mă purtau pe cărări de flori într'un parfum dulce, adormitor.

Nisce rísete drăgălașe mă treziră. Imi întorsei capul și pe alee departe creșcea o cėtă de copii șgomotoși, cari umpleau pādurea cu hohotele lor. N'ași fi voit să vie și tot imi creșcea inima vėđėndu-i că se apropie. Erau patru fetițe și doi băeți cari veniau pe întrecute într'o neorânduială drăgălașe. Când au ajuns aprópe de mine nu mai eram eu, eram camaradul lor, părintele lor.

O fetiță se rupse din cėtă și alergă înspre isvor. Avea în mână un pãhărel. Când m'a vėđut s'a oprit pentru o clipă și sfioasă s'a apropiat apoi încet, ne pierdėndu-mă o secundă din ochi. Privirile ei erau speriate ca ale unei căprioře surprinse și sunt sigur că decăt așa fi đis ceva, seu decăt așa fi făcut o singură

pe toți coreligionarii săi, se nu mai cumper vinuri dela d. Buzath. — Deputatul ungar citează și alte cazuri despre amende dictate de rabinii Evreilor, cari nu s'au conformat normativelor prescrise de denușii relative la cumpărăturile cutare seu cutare D-l Buzath constată cu durere constituirea Evreilor ca stat în stat — și reproșează guvernului, că nu ia nici o măsură contra lor.

Impăratul Wilhelm și camera bavareză.

Mare senzație a produs în Germania o telegramă a împăratului *Vilhelm* adresată principelui regent *Luitpold* al Bavariei, din incidentul respingerei de către camera bavareză a tuturor creditelor cerute pentru colecțiile artistice ale statului. Respingerea a fost pusă la cale de partidul centrului și avea scopul de a demonstra pentru ministrul de culte *Landmann*, pe care principele regent l'a făcut să demisioneze. Demonstrația pentru *Landmann* a fost în același timp o demonstrație contra principelui regent.

Etă telegrama împăratului:

Svinemünde 10 August. Principelui regent bavarez — în *München*. Intorcându-mă din călătoria mea, cu cea mai adâncă indignare am luat notă despre refuzarea sumelor cerute de Tine pentru scopuri artistice. Mă grăbesc a da expresiune revoltei mele asupra *ingrătitudinii urite*, manifestată prin acel refuz atât față cu casa *Wittelsbach* în general, cât și față cu Altea vestră personal, care în tot-deuna ați strălucit ca model întru sprijinirea artelor. Tot-odată Te rog să-mi permiți a-ți pune la dispoziție sumele necesare, pentru-ca să poți săvârși în măsură deplină problema, ce ți-ai propus pe terenul artelor. *Wilhelm*.

Principele regent a răspuns împăratului prin următoarea telegramă:

Majestății Sale împăratului Wilhelm. Svinemünde. Imi exprim mulțumirea profundă pentru interesarea caldă, ce o manifestezi față cu tendințele mele și ale casei mele pentru artă, precum și pentru ofertul Tău generos. În același timp sunt vesel a-ți pute comunica, că generositatea unui consilier al meu, care a pus la dispoziția noastră suma refuzată, a făcut posibil guvernului meu, ca să-mi îndeplinesc, fidel tradițiilor casei mele, cultivarea artelor ca cea mai de frunte a mea problemă. *Fischpach* 11 August. *Luitpold*, principele regent al Bavariei.

Catedrala din Sibiu.

Cetim în „Telegraful Român”:

Din vechia biserică parochială din Sibiu-cetate nu se mai vedă astăzi decât numai urmele, și tot așa și din casele din nemijlocita ei vecinătate.

Tote sunt demolate, ér acum se nivelază terenul pentru a se pune fundamentul frumoșei și măreței clădirii ce se

va ridica pe locul până aci ocupat de ele, fundamentul catedralei gr. orientale române din Sibiu.

Lucrările sunt atât de înaintate, încât peste câte-va zile se va pute așeza petra fundamentală a noului Sion.

În urma înțelegerii luate din partea I. P. S. Sale Archiepiscopului și Metropolitului Ioan Meșianu cu inteligența română din loc, ziua săvârșirii acestui act însemnat a fost pusă pe Lună, 5/18 August, ziua nasterii Majestății Sale Monarchului nostru.

În ziua prăsnuită ca cea mai mare sărbătoare din partea tuturor popoarelor monarchiei austro-ungare, în ziua nasterii Domnitorului va fi pusă deci piatra fundamentală a catedralei noastre, a casei Domnului, pentru a cărei ridicare însuși Monarchul a contribuit cel dintâiu, cu însemnata sumă de o mie de galbeni.

Nu se putea naște, prin urmare, ideea mai norocoșă și coincidentă mai fericită!

Actul punerii petrii fundamentale va fi săvârșit, cu solemnitatea cuvenită, de însuși I. P. S. S. Sa Archiepiscopul și Metropolitul Ioan, premergându-i întâiu oficierea unei liturgii solemne în biserica din suburbiul *Josefin*, de unde întregul public va binevoi a veni la locul pe care se ridică noul Sion, pentru a asista la frumosul act al punerii petrii fundamentale.

Solemnitatea se ve începe la orele 9 a. m.

Clerul român în secolul XVIII.

Am anunțat deja, că în curând va apăre o operă de mult așteptată, care va trata istoria Românilor ardeleni între anii 1751—1764. Autorul acestei opere istorice este d-l canonic metropolitan Dr. Augustin Bunea din Blașiu. Titlul cărții este: „*Episcopii Petru Paul Aron și Dionisie Novacovici*”. Reproducem din ea capitolul XXVI, care poartă titlul:

Dotarea și starea clerului.*)

În sensul diplomei *Leopoldine* din 1701, clerul unit trebuia să se bucure de beneficii și scutiri egale cu a celorlalte confesiuni recepte și în special cu ale religiei catolice de rital latin. Alta însă era enunțarea principiului, și alta aplicarea lui efectivă, când era vorba de îmbunătățirea sortii preoților români.

Cestiunea dotării Clerului românesc unit a preocupat pe toți antecesorii episcopului Aron. Episcopul Klein a desvoltat în privința aceasta o activitate uimitoare și la stăruințele lui s'au ocupat cu această

*) Actele relative la acest capitol se publică în Apendice sub E, veđi însă și „Statistica Românilor” din Transilvania în anul 1760, publicată de mine în „Transilvania” Nr. IX, din 1901, și de aici reprodușă și în broșură separată

ceștiune un șir lung de ani nu numai Curtea din Viena, ci și dieta Transilvaniei. După multe tratări de abia târziu s'a putut obține de la împărătesa Maria Teresia decretul de dto 9 Septembrie 1743, prin care se ordonă, ca preoților uniți să li-se asigneze pământ suficient pentru traiul lor, adecă porțiuni canonice, ori „*capeții*”, adecă un cuant de cereale de la credincioșii lor proprii, pe cum căpătau și preoții altor confesiuni. În Transilvania însă era, întocmai ca și astăzi, obiceiul stăpânilor să nu prea execute poruncile, când era vorba să capete și bieții Români ceva.¹⁾ Împărătesa, spre a mulcomi pe Români nemulțumiți și chiar răsvrățiți în urma prigonitorii episcopului Klein, prin decretul din 15 Aprilie 1746 ordonă din nou dotarea Clerului cu pământ și capeții. Guvernul însă abia prin circulara sa de dto 9 Martie 1747 făcū o dispoziție vagă, în sensul căreia în comunele, unde se află pământ în abundență, să se dea posesiunii și preoților. (Si territorium fundis abundet, possessiones pro clericorum subsistentia assignandae sunt).²⁾ Puțin efect a avut această dispoziție, căci împărătesa prin decretul de dto 18 Iunie 1747 din nou înculcă dotarea Clerului.

Acum se apucară să facă ceva. Guvernul trimise comisari prin sate, ca să taie preoților români porțiuni canonice. Efectul însă în unele părți a fost neînsemnat. În tot districtul Făgărașului și în scaunele săsești preoții n'au căpătat mai nimica, ci moșiile lor proprii moștenite, ori cumpărate, se considerau ca porțiuni canonice și erau scutite de dare. În alte părți însă căpătară agrii de 9 gălete și fâneațe de 4 carē de fēn. Dar pe cât de ușor îl și perdeau sērmanii preoți, pe alocurea, prin rapacitatea domnilor de pământ. Casuri de acestea întēlnim mai multe în conscripțiile de pe timpul episcopilor Aron și Atanasie Rednic. Aducem aci unul caracteristic prin brutalitatea domnilor și a altor confesiuni: Preotul Vasile din Păucea (Pocsfalva) comitatul Tērnavei, căpătase prin act legal dat de comisarii guvernului Francisc Henter și Nicolau Szombatfalvi un agru de 20 feldere, seu de 5 gălete, în partea superioară a hotărului și-l folosi neconturbat din 1748 până în 21 Maiu 1753, când bietul preot, între sudălmii urite și amenințări cu mōrte, fu scos din posesiunea pământului, i-se răpi plugul cu patru boi din brazdă, și el însuși, — pōte că se va fi împotrivit — fu aruncat în temnița din Korod în contra „privilegiului forului”, apoi judecat de

¹⁾ Tot așa s'a practicat acesta și înainte de unire, ce se pōte vedē din scrierea mea despre „Vechile episcopii romānesci.”

²⁾ Protocolul anului 1766 din arch. din Blașiu.

nisce domni amēțiți de beuturi și ținut în temnița până în 12 Iunie 1753, când fu eliberat la întrevinerea Tesaurariului din Sibiu. Din 4 boi bunī, preotul recăștigă numai doi slabi, ér pământul fu dat bisericeii calvinesci.

La rugarea protopopului Năsăudului, împărătesa M. Teresia prin decretul din 15 Iunie 1759 a enunciat, că porțiunea canonică de până atunci de 9 gălete și 4 care de fēn să se ridice la 20 gălete și 15 care de fēn. Stăpânitorii din Transilvania însă îndată interpretară și acest decret în sensul, că nu în fie care hotar (călcătură, furdulaș) să aibă preotul acest cuant, ci în douē hotare, și nu fiecare preot să capete întreg cuantul, ci decă în comună sunt mai mulți preoți, atunci toți la oaltă să capete această cantitate. În chipul acesta în Sēliște, unde erau în funcțiune 7 preoți uniți, nu se venia pe unul nici loc de 2 gălete la an.

După-ce încercările făcute în 1747 și 1648 pentru asignarea de porțiuni canonice pe alocurea au avut puțin rezultat, guvernul, la porunca primită din Viena, se vedū silit a dispune prin circulara din 28 Septembrie 1748, ca acolo, unde preoții nu căpătară porțiuni canonice, să li-se dea din partea poporenilor lor așa numitele „*capeții*”, adecă fie-care contribuēt român cu avere să dea preotului seu 2 feldere de grâu, 1 felderă de ovēs, una de cucuruz, douē mănūși de cânepă, și unde se află vii, o jumătate vadră de vin. Vēduvele să plătēsca numai jumătate din aceste capeții. Contribuēții mai sērăci au să dea preotului câte 50 denari. Feciorul căsētorit, care trāesce în aceeași casă și la aceeași masă cu tatăl seu, nu este dator a plăti capețiile separat, ci împreună cu tatăl seu. Această ordinațiune guvernială fū publicată pretutindenea, dēr în unele părți fără efect, căci vedem că magistratul din Sibiu ocupându-se în ședința din 12 Oct. 1748 cu acest ordin, n'a luat nici o dispoziție pentru esecutarea lui.³⁾

Comunele, unde preoții au căpătat „*capeții*” în cereale și bani, se pot vedē din „Statistica” dela 1750 publicată de mine.

Între astfel de împrejurări mulți preoți trebuiau să-și căștige pânea de,tōte zilele prin lucrul mănilor lor, întocmai ca țēranii, și adese-ori trebuiau să muncēsca în pământ strein, căpătat dela domnii de pământ, seu dela credincioșii lor, pentru care însă aveau să plătēsca taxe, seu să facă robote.

(Va urma.)

³⁾ Protoc. magistratului din Sibiu de dt. 12 Oct. 1748.

mișcare ar fi fugit de-ar fi mâncat pământul. Am stat liniștit privind-o. Restul din cētă s'a oprit la o distanță și care era mai îndrăneș se apropia privind-mē cu ore-care tēmă. În cercând însă ochii mei li-s'au părut prietenoși și m'au încunjurat cu toții. Fetitele cari n'aveau treispredece ani, începură să-și dea cōte și să pufnēsca de rīs.

Mie-mi părea că trāiesc într'un vis și l'aș fi blestemat pe cel care m'ar fi trezit din visul acela. Sē le fi vedut cum veneau rēnd pe rēnd cu pāhārelul și în apa cea clară își udau degetele lor de colōrea trandafirului. Cei doi băeți mai mici decât fetele, vedēnd rīsul lor și nepricēpēndu-l, săreau și ei prin prejur și cântau.

Le-am rugat să-mi dea și mie puțină apă din pāhārelul lor și mi-au dat. N'am beut nici-odată o apă mai bună de cât aceea. Mi-s'a părut că am întinerit și mi-am adus aminte de apa fermecată de prin povești.

S'au depărtat apoi cu toții aruncându-mi priviri șirete și multă vreme le-am audit hohotele deșteptând pādurea ațipită. Am cădut ér în poziția de mai înainte

rēsturnat, cu ochii la cer, și mi-au venit pe buze vorbele lui Horațiu:

„Culcat pe ierbă verde, aprōpe de-un isvor
Ce mi fură ochii, gândul în cursul seu ușor.
Atuncea la rēcōre simțind o pace dulce
Chem musa-mi drăgălașe de brațe-mi să se culce
Și încunurat pe frunte cu foi pe trandafir
Vēd hore vii de nimfe, de faunī, de satyrī
Și uit . . . . .
Și uit chiar omenirea cu poțtele-i hidōse.

* * *

Și așa a fost; un vis, pe care mi l'au adus copii și plecând, mi-l'au luat cu ei. Ce mult ași fi vrut să mē ia și pe mine și să mē pierd pentru tot-deuna în lumea lor naivă, fără grijī și fără gânduri.

M'am ridicat și cu sufletul curat, ca și când aș fi venit dela biserică, pășiam încet și fricos. Cu fie-care pas simțeam cum mē smulg din acel dulce far niente de adineauri și m'afund érășī în noroiul vieții. Copacii de pe marginea aleei, par' că plāngeau și legănați de vēntul de sēră își pleau crengile, cercând să-mi însenine fruntea.

Când am ajuns la rondul cu trei mese, mē simțeam obosit afar' din cale și mē lāsai pe banca învechită din fața

mesei din fund, care era înoită de curēnd cu scānduri de brad albe și netede.

Pe una dintre scānduri citii aceste vorbe:

„Am plecat și pentru totdeuna!” De-desubtul lor nici o iscălitură; de-asupra însă mai erau vre-o dece rēnduri peste cari însă era tras cu creionul și atât de apăsāt încât mi-a fost imposibil să descifrez ceva.

„Am plecat și pentru totdeuna!” Atāta se citea clar și mi-au fost de ajuns aceste vorbe, ca să imi deștepte un roman întreg, roman trāit și încunurat de desnădejde și de lacrimi.

După rēndurile șterse și după vorbele de mai sus, scrise de curēnd dādūi cu socotēla, că trebuie să fie aici o corespondență tainică, vre-o dragoste pōte nefericită...! și nu m'am înșelat.

Peste puțin se abātu din alee o soră de caritate. Înaintă spre masa mea și când mē vedū avui norocul să-i surprind o tresărire ușorā a sprincenelor și să citeșe în ochii ei negri un fel de mirare și de tēmă. Cu un aer de nemulțumire se aședă la masa din drēpta. Băgai de sēmă că

mē spionēză și-i bănuī îndată neliniștea, care o chinuia.

Mē sculai și trecui pe lângă ea cu o indiferență prefăcută în care timp putui să-i observ o radă de bucurie, care i-se juca pe față.

— „Așa e!” imi disei și mē pierdū printre copacii învēliți de primele umbre ale nopții.

După un sfert de cēs mē întorsei. Încet, anume ca să nu-i atrag atenția, o gășii cu capul rădīmat în palme. Mē oprii un moment și după oftările, care-i cutremurau tot corpul, vedūi, că plānge. Plāngea... Plecaitū mai departe...

Când mē întorsei a doua oră, nu mai era acolo. Indemnāt de bănuiala de-adineauri mē apropiai de masă. Dedeșubtul vorbelor de mai sus era desemnat un sōre în asfințit. Sub acest sōre erau scrise cu nisce linii tremurate și subțiri, de de-abia se puteau ceti, cuvintele:

„S'a noptat... și ce frumōsă era ziua!...

Clopotul cel mare dela „Biserica nēgră” ca un moșnēg cuminte își făcea rugăciunea de seară...

Nopte bună!

Veturio.

SCIRILE DILEI.

2 (15) August.

Prințul Carol nu merge la Iași. Am reprodus scrie „Conserv.” deunăci după *Evenimentul* (din Iași) scirea, că principele Carol va merge la Iași spre a urma cursurile școlii militare. Informația este fără îndoială, greșită. Principele Carol este încă într-o vîrstă prea fragedă spre a urma cursurile chiar ale anului întâiu, și mai ales spre a fi despărțit de părinții săi. Va fi de ajuns, când va avé vîrsta corespunzătoare spre a urma clasele gimnaziale, să fie pregătit la București de profesorii săi și să dea examen la Iași.

Concert și bal al Ligei în Bușteni. Ni-se scrie: Marți sêra 30 Iulie v. secțiunea Ligei culturale din Predeal — care prin frumoasa și rodnică sa activitate, se pôte numera cu drept cuvânt printre cele dintâi secțiuni ale acestei instituțiuni culturale — a aranjat la Bușteni după-cum scriți în salonul „Eliseul Valea Cerbului” un concert vocal și instrumental.

Favorisată de timp și de valorosul concurs pe care i-l-au dat și de data asta, mai mulți Ligiști fruntași printre care amintim în special pe d-nul președinte al comitetului central Petre Grădișteanu, A. D. Florescu, Septimiu B. Mureșanu, sosiți anume din București, Igiroșianu, Ioan Baboianu-Droe, I. G. Babeș, avocatul Luca etc., cum și al gentilelor d-șore: colonel Paleologu, Baboianu, Saillant, cari au avut deosebita buna-voință de a-i aduce servicii vrednice de totă lauda prin vîndarea biletelor, florilor, cocardelor și confettilor; secțiunea Predeal a reușit să adune la acest concert un public atât de ales și numeros, cum nu s'a mai vădut la nici un concert sêu bal din câte s'au aranjat în acest sezon la stațiunile climatice de pe frumoasa Vale a Prahovei.

Ceea-ce a contribuit însă mai mult la acest succes al Ligei, este fără îndoială fericita achiziție al unor talente de-o reală și stabilită reputație artistică, pe care secțiunea Predeal a avut-o pentru concert, în apreciatul și îndatoritorul concurs al d-relu Florica Thierrin o simpatică și excelentă harpistă, al bine cunoscutei noastre prima-done legeră de la Teatrul Național, frumoasă d-ră Camila Mihăilescu cu acompaniamentul la piano al d-rei Maria Narice și al d-lui profesor Carrini.

Aplauzele sincere și forte des repetate ale asistenților cred, că au fost judecata dreptă a felului cum distinsii concertisti au executat programa și mă dispensează a le mai aduce și elogiile mele.

Comitetul secțiunii Predeal, foarte recunoscător pentru acest bine-voitor concurs, și-a esprimat viile sale mulțumiri concertistilor prin distinsul și harnicul ei președinte d-nul S. P. Igiroșianu, oferind fie-cărei d-re câte un prea frumos buchet de flori cu panglică națională.

După concert a urmat dansul până dimineța. În pauză d-nul Petre Grădișteanu într'un frumos și patriotic discurs salută și mulțumesc publicului asistent pentru concursul ce l'a dat Ligei și face un călduros apel femeilor române pentru îmbrățișarea ideilor Ligei. — *Semur.*

Școlile congreganiste în România. Din București se telegrafiază unui diar din Budapesta următoarele: Misionarul frances Ian *Pelieu* a fost alaltă-eri în audiență la ministrul-președinte *Sturdza* făcînd propunerea, ca școlile congreganiste gonite din Franța, să fie permise în România, unde să se stabilească împreună cu averea lor și să-și continue activitatea. Misionarul frances admite prerogativele statului în ceea-ce privește organizarea internă a școlilor și introducerea gradată a limbii române. Asupra acestei propunerii va hotărî consiliul de miniștri. Sunt în total 186 de școle cu o avere de 121 milioane franci. — Publicăm cu rezervă această scire.

Tolstoi în România. Carmen Sylva regina României a invitat în diferite rînduri pe contele Leo *Tolstoj* la Sinaia. Bătrînul scriitor rus doria și el a face cunoștința reginei. Dorința lui *Tolstoj*, probabil, că se va împlini în curînd, de ore ce sinodul Rusiei excomunicându-l, în cazul, când va muri, nu va fi înmormîntat bisericesc. De aceea s'a hotărît, să se mute la București, ér decă s'ar întempla să móră mai curînd, a luat dispoziții să

i-se transporte corpul în capitala României, unde va fi înmormîntat cu pompă bisericescă.

Emigrările Evreilor din România. Un diar din București, care este bine informat asupra mișcării de emigrare a Evreilor, anunță că în luna August v'r'o 8000 de Evrei vor emigra în America. Êtă ce scrie acel diar: Din București va pleca un mare grup, format din două mii două sute șapte-deci de persoane. Din Iași va pleca un grup de o mie-opt-sute persoane. Din Brăila va pleca un grup de o mie cinci sute. Vor mai pleca încă alte două grupuri din provincie așa că totalul emigranților în luna August, va fi peste 8000 suflete. Tote aceste grupuri sunt ajutate de societatea ICA și se îndreptă spre Statele-Unite (Filadelfia, Chicago, San-Francisco și New-York), Argentina și o parte spre Canada, dér aceștia sunt cei mai puțini. Unele din aceste grupuri, cum de exemplu grupul din București, era să plece la sfîrșitul lui Iulie, dér nu s'au adunat toți banii necesari. Grupului din București îi trebuiesc 120.000 lei ca să pôtă pleca și la 1 Iulie nu poseda decăt vre-o 60.000. Actualmente însă e pe cale să-și aibă toți banii necesari. Grupul din Iași posedă deja aproape toți banii. Câteși cinci aceste grupuri vor pleca în aceeași săptămână, pe la 20 de August. Sunt mulți însă, care de și făcînd parte din acele grupuri, n'au mai voit să aștepte și au început deja să părăsescă țera. Ast-fel, Dumineca trecută au plecat mai mulți tineri spre Chicago. E și explicabil ca în lunile August și Septemvrie să plece mai mulți emigranți, deore-ce în urmă va începe timpul rău.

— Bucuria Americanilor!

Congresul macedonean. Din *Sofia* se anunță cu data de 13 August: Înaintea prînzului s'a terminat cu verificarea mandatelor societăților din *Sofia*. Delegații societății, care s'a despărțit de partizanii lui *Saraffoff*, au fost respinși. *Saraffoff* și prietenii săi au protestat. Nu s'a petrecut nici un incident. Președintele comitetului *Mihailovski* a cetit o lungă scrisoare către congres în care el arată lipsa de disciplină și spune, că și-a dat pentru tot-deuna dimisia din comitet și organizație, deore-ce organizația acesta nu pôte aduce nici un serviciu ci numai rău cauzei lor. *Mihailovsky* sfătuiesc pe succesorul lui să decline președinția, decă nu va fi ales cu majoritate absolută, pentru-că nu va avé autoritatea necesară spre a conduce afacerile. Demisia lui *Mihailovsky*, va fi publicată în curînd.

De la băi. În lista nr. 7 a oșpeților din *Elôpatak* vedem următoarele nume românești: vîd. *M. Orbonaș*, *Reghin*; *Nic. T. Ion*, comerciant, *Brăila*; *Bucur Gărbăcescu*, comerciant, *București*; *T. Bulc*, profesor gimnazial, *Beiuș*; *Petru Pană*, proprietar, *Viziru*; *Moștenitorii lui Const. V. Steriu*, *Brașov*; *I. Pascu*, preot, *Craiova*; *Paul Anghelescu*, căpitan și soția, *București*; *V. Columbianu*, *Craiova*.

Învătător condamnat la 10 ani de temniță. Din *Sátoraljauhely* se anunță, că învățătorul reformat din *Csanálos*, *Boros Jenő*, a fost condamnat la 10 ani temniță, pentru-că a abusat de-o elevă a sa, în etate de 11 ani. Faptul s'a petrecut anul trecut și *Boros* a fugit atunci, ca să scape de furia poporului. El a fost arestat în *Hamburg* și acuma și-a luat pedepsă.

Propagandă pentru Evreii din România. De cât-va timp a început să apară în *Londra* un diar intitulat *The Roumanian Bulletin*, care are de scop ducerea unei campanii în favoarea evreilor din România. În numărul 2 al acestui diar se enumeră legile votate contra evreilor și se vorbește de situația financiară a României.

Ocolul pămîntului pe jos. Lună a trecut prin *Cernavoda* turistul frances *Charles Binnet*; el a parcurs 23000 km. în 2 ani și speră, că de acum în doi ani

va termina ocolul lumii; e în etate de 19 ani numai și se bucură de-o excelentă sănătate.

Esecutarea unui ucigaș. În *Viena* a fost spînzurat la 11 August *Iohann Woboril*, fochist la căile ferate, care a omorît la 26 Ianuarie pe telarul *Israel Kessler*, lovindu-l cu un ciocan în cap. *Woboril* a tăgăduit în tot timpul procesului, că ar fi avut intențiunea de a omorî. Faptul s'a petrecut astfel: *Woboril* își pusesese amanet la Evreu inelul de logodnă. Nevasta lui cu care era căsătorit abia de 5 zile i-a făcut aspre reproșuri pentru acesta. S'a dus decî la telar (negustor de lucruri vechi) să-și ia inelul înderăt. Acesta însă îi cerea acum 6 corone, în loc de două, cât îi dăduse pe inel. Din pricina acesta s'a născut o certă și *Kessler* i-a dat lui *Woboril* o palmă. *Woboril* l'a lovit atunci pe *Kessler* în cap cu ciocanul, pe care tot-deuna îl purta la sine și cu care sfărîma cărbunii. După esecutarea lui *Woboril* preotul *Fuchs*, care l'a pregătit la mörte a rostit următoarea cuvîntare:

„Era în Maiu a tr. și noi ne aflam tot în acest loc și tot cu o asemenea ocaziune. În 2 ani două corpuri omenești pe spînzurătoare! Inșe ce deosebire colosală între acești doi! — Al doilea trup încă nu s'a recit și îmi răsuna încă în urechi vorbele rostite adî nopțe de buzele încă vii ale executatului. Adî dimineța la orele 3, când am rostit cuvîntul „*Absolvo*” — mî-a spus: „*Acuma mă simt ușurat*”, ér la orele 5 când a sunat de „*Ave Maria*” și îl preparam la ultima liturghie și la ultima cuminecare, îi spusei, că dorința de a-și vedé pe mamă-sa nu se pôte împlini, însă îi spusei, că în sf. sa religiune are o mamă, pe maica domnului. Și pe când ne rugam împreună în timpul, ce clopotul suna, el dișe: „Eu sunt un biet păcătoș” și când i-am dat binecuvîntarea, și-a ridicat ochii spre cer și din nou s'a adevărit ce dișe scriptura: *Credința* i-a fost acestui biet suflet mîngăere în césul din urmă. Avînd încredere în această sfîntă credință a noastră, noi cei ce suntem martori ai sfîrșitului unei vieți, să facem făgăduință față de Domnul și Dumnezeul nostru, că nu numai vom avé credința, dér o vom și ține și în această sfîntă credință a noastră să dișem pentru odihna sufletului acestui neînsuflețit un „tatăl nostru.”

Viile din Oltenia. Ploile generale de zilele trecute au făcut un mare bine viilor din România care într-unele din județe erau amenințate din cauza secetei. În special viile din Oltenia sunt admirabile și promit o recoltă excelentă.

Ninsore. Mercuri noptea spre Joi a nins pe *Bucegiu*, acoperindu-l cu zăpadă până jos, unde încep pădurile. În *Zărnesci* termometrul a coborît la 5° d'asupra lui zero. *Piatra Craiului* e albă de zăpadă.

De la poliție. La poliția orașului *Brașov* după-cum aflăm din „*Br. L.*” sunt vacante două posturi de polițisti, cari se vor numi pe ziua de 1 Septemvrie. Reflectanții, cari au servit în armată ca subofițeri și cunosc limba maghiară, germană și română, să se prezente până la 19 Aug. (Marți) la poliție.

Reprezentățiunii cinematografice. Măne, Sâmbătă, în 16 August și Duminecă în 17 August după amiazi la orele 4 se vor da reprezentațiunii cinematografice pentru copii în sala de la „*Casa de tir*”, întunecată anume pentru acest scop. Intrarea 30 cr. Copiul plătesc pe jumătate.

Ce e bun, nu e scump. Se atrage atențiunea on. public străin, că la cumpărăturile ce le face, să aibă în vedere firma *M. L. Laszlo succesor Iuliu Popp*, tîrgu Inului 29. *Piața Francisc Iosif*, unde se vind cu prețuri reduse toți articuli de seson.

Aparate de fotografie pentru diletanți. Firma *A. MOLL*, liferantul curții c. și r. din *Viena* *Tuchlauben* Nr. 9 își recomandă amatorilor de fotografie, articolele sale necesare pentru a fotografia. La cerere trimite liste ilustrate conținînd prețurile. Deposito în *Brașov* la *F. Jekelius*, *F. Kelenen*, *Victor Roth* farmaciști. *Teutsch* și *Tartler*, *D. Eremias* nepoți

Literatură.

Teoria asigurărilor asupra vieței. Am primit la redacțiunea noastră cartea d-lui *Ioan Lăpădatu* „*Teoria asigurărilor asupra vieței*”. Studiul acesta după cum mărturisesc însuși autorul, este scris pe înțelesul tuturor acelor persoane din pătura cultă cari se interesază de înaintarea și prosperarea poporului nostru. D-l autor în cartea de față după ce face o reprivire generală asupra istoricului asigurărilor trece în miezul lucrării d-sale dezvoltînd mai întâi calculul intereselor compuse. Êr ceea ce servesc ca basă a tuturor calculățiunilor asupra vieței, dezvoltă cât se pôte de ușor criteriul matematic al mortalității omenilor. După acestea tractează într'un mod cât se pôte de limpede și de ușor diferitele combinațiuni ce se pot face cu privire la viața unei sêu a mai multor persoane. D-l *Ioan Lăpădatu*, autorul acestei cărți, este încă bursier al fundațiunii „*Gozsdu*”, și publicul românesc îl cunoșce deja de mai înainte, din diferitele disertațiuni și publicațiuni ale d-sale. Cartea sus amintită este o dovadă că d-l *Lăpădatu* scie să-și îndeplinească datoria și să se facă vrednic de ajutorul de care se bucură. Fie aparițiunea acestei cărți un bun augur pentru dezvoltarea mai departe a acestei ramure de știință, care până acuma la noi a fost cu totul tot neglijată. Cartea conține 144 pag. octav mare și a apărut zilele acestea în tipografia *Ciurcu & Comp.* de unde se pôte procura cu prețul de 3 cor.

ULTIME SCIRI.

St. Petersburg, 15 August. Foile rusesci se ocupă în mod intensiv cu reformele din *Macedonia*. „*Nosvoje Wremja*” pledază pentru interesele Rusiei în *Balcani*. Rusia are acolo interese deosebite de ale celorlalte puteri. Ea trebuie să facă singură proiectele de reforme, nu să le aștepte de la celelalte puteri.

Lesneveu, 15 August. În *Plongouvelin* și *Plonnozoner* s'au închis școlile congreganiste în asistența unei companii. Locuitorii au strigat: „*Trăiescă libertatea! Trăiescă călugărițele!*”

Sofia, 15 August. Guvernul turcesc a lansat mii de proclamațiuni, în cari în numele Sultanului somază pe locuitorii bulgari, să depună armele și să aibă încredere în bunăvoința sultanului, care iubesc pe toți supușii săi fără deosebire de religiune și naționalitate.

Diverse.

Despre femei. *Socrate* ar fi diș: „În lumea astă e numai o femeie rea, totă lumea se vaeră însă: Trebuie că aceea e a mea.”

Un „têrnovean” ar fi diș: „Unde-s trei femei la olaltă, par' că-i tîrg de săptămână, unde-s apoi șese, acolo e tîrg de țera, așa le umblă gura.”

Sosiți în Brașov.

Pe ziua de 14 August 1902.

H. Pomul verde: *Apostolescu*, funcționar, *Sinaia*; *Sedy*, *Stern*, funcționari, *Budapesta*; *Katona*, proprietar, *T. Mureșului*.

H. Europa: *Haimann*, *Reghin*; *Kronitz*, *Hieuz*, *Behron*, *Viena*; *D-na Rusu*, soție de avocat, *Sibiu*; *Szirnai*; *Popescu*, locotenent. *Constantinescu*, idem, *Sinaia*; *Végh*, paroch, *Arkos*; *Augusti*, *Schwarz*, *Arad*.

H. Corona: *Arnold*, *Aussig*
H. București: *Fey*, *Heskó*, *T. Mureșului*; *Biliczay*, *Comorn*; *Szirányi*, *Seghedin*; *Florescu*, proprietar, *M. Eged*; *Dr. Marcia*, avocat, *A. Iulia*. *Dr. Nagy*, *Ciugiu*; *Papp*, *Făgăraș*; *Gulden*, *Tâbory*. *Lázár*, *Pesta*; *Dr. Nedelcovici*, medic, *Bacău*; *Teodorovici*, *Galați*; *Reatul*, *T. Ocna*; *Boliciu*, *Grinberg*, *Kleyborn*, *Beez*, *Maj*, *Mihăilescu*, *Steriu*, *București*; *Petrovici*, *Buzeu*.

Proprietar: *Dr. Aurel Mureșianu*.Redactor responsabil: *Traian H. Pop*.

DOCTORUL
ALEXANDRU de VAIDA-VOEVOD
specialist pentru boale interne
CARLSBAD,
Alte Wiese, „Blauer Schlüssel”.

